

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา
นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแดะ อำเภอกาญจนดิษฐ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี *

Participation in the conservation of natural resources and
the mangrove forest environment of the new generation:
A case study of Ban Pak Kadae School students,
Kanchanadit District, Surat Thani Province

วัฒนา แดงประเทศ¹, ธรรณิษฐ์ เสนานิมิตร², สติพิพร ชูลีธรรม³,
อนิรุต หนูปลอด⁴, และ ชุมพล อังคนานนท์⁵
Wattana Daengprathet¹, Thoranin senanimitr², Sittiporn Chuleetham³,
Anirut Nuplord⁴ and Chumphon Angkananon⁵
สาขาวิชาการเมืองการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร^{1,4,5}
คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม²
โรงเรียนเทพมิตรศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี³
Politics and Local Governance, Maejo University at Chumphon^{1,4,5}
Faculty of Social Sciences and Local Development
Pibulsongkram Rajabhat University²
Thepmitsuksa School, Suratthani Province³
Corresponding author, Email: wattana.daengprathet.mju@gmail.com

* ได้รับบทความ: 9 มิถุนายน 2565; แก้ไขบทความ: 27 มิถุนายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 29 มิถุนายน 2565

Received: June 9, 2022; Revised: June 27, 2022; Accepted: June 29, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ

2) ผลเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน พบว่า ปัจจัยด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-2.47$, $sig=0.015$) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-2.33$, $sig=0.022$) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-3.18$, $sig=0.02$) ปัจจัยด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.69$, $sig=0.026$) และปัจจัยด้านระดับชั้นการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.70$, $sig=0.025$) ในขณะที่ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.76$, $sig=0.046$)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การอนุรักษ์ป่าชายเลน; เด็กรุ่นใหม่

Abstract

This research aimed to study the participation in conservation of natural resources and the mangrove forest environment of a new generation: A case study of students of Ban Pak Kadae School, Kanchanadit District, Surat Thani Province; and to compare individual factors affecting participation in conservation of natural resources and the mangrove forest environment. Data were collected by asking 95 samples using questionnaire questions. The statistics used to analyze the data.

The results showed that:

1) Participation in the conservation of natural resources and the mangrove environment of the new generation was averaged in the lowest level. The mean scores sorted from highest to lowest average: operations, receiving benefits, evaluation aspect, and decision making, respectively.

2) Comparative results of personal factors affecting participation in conservation natural resources and mangrove forest environment found that the gender factor resulted in participation in decision making was statistically different at 0.05 ($t=-2.47$, $\text{sig} = 0.015$). Participation in the operation was statistically different at 0.05 ($t=-2.33$, $\text{sig} = 0.022$). Participation in the assessment was statistically different at 0.05 ($t=-3.18$, $\text{sig} = 0.02$). The age factor affecting participation in the benefit was statistically significant difference at 0.05 ($F=2.69$, $\text{sig} = 0.026$). Education level factors affecting participation in receiving benefits was statistically significant difference at 0.05 ($F=2.70$, $\text{sig} = 0.025$). The family income factors affecting participation in the assessment was statistically significant difference at 0.05 ($F=2.76$, $\text{sig} = 0.046$).

Keywords: participation; mangrove forest conservation; new generation

1. บทนำ

ประเทศไทยมีความยาวชายฝั่งทะเลทั้งประเทศ 2,667 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 24 จังหวัด ตั้งแต่ฝั่งอ่าวไทยจากจังหวัดตราดในภาคตะวันออกตลอดแนวชายฝั่ง ถึงภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยในจังหวัดนราธิวาส มีความยาว 1,653 กิโลเมตร และทางด้านชายฝั่งทะเลอันดามัน ตั้งแต่จังหวัดระนอง จนถึงจังหวัดสตูลชายแดนติดประเทศมาเลเซีย มีความยาว 1,014 กิโลเมตร (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552) โดยตลอดความยาวของชายฝั่งมีทรัพยากรป่าชายเลนขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นกระจายตามภูมิประเทศต่าง ๆ เช่น อ่าว ปากแม่น้ำ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันมีในแถบพื้นที่จังหวัดพังงามีจำนวนพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด (สมศักดิ์ พิริโยธธา, 2552) ป่าชายเลนมีความสำคัญต่อวงจรชีวิตสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์มาช้านาน ที่สำคัญได้แก่ เป็นพื้นที่วางไข่และเลี้ยงดูตัวอ่อนของสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ นอกจากป่าชายเลนจะเป็นแหล่งให้กำเนิดอาหารแล้ว พืชพรรณหลาย ๆ ชนิดยังมีความสำคัญในการดำรงชีพ เช่น การนำไม้โกงกางมาแปรรูปเป็นถ่านในการหุงต้ม ลูกและดอกลำพู ลำแพนใช้เป็นอาหาร ตลอดจนยางต้นตาตุ่ม ใบของต้นเหียงอกปลาหมอ และพืชชนิดอื่น ๆ ที่มีสรรพคุณเป็นยาสมุนไพรในการรักษาโรคต่าง ๆ นอกจากนั้นแล้วป่าชายเลนยังเป็นปราการธรรมชาติในการป้องกันคลื่นลมที่จะมีผลต่อพื้นที่ชายฝั่ง และความเป็นอยู่ของมนุษย์ได้อย่างดีตลอดมา (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2550)

ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลมีการอนุญาตให้สัมปทานเอกชนเข้าไปทำไม้ในป่าชายเลนเพื่อผลิตถ่านไม้อย่างเดียว ในขณะนั้นประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์มากถึง 2.3 ล้านไร่ สภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสัมปทานป่าชายเลนของประเทศไทยจึงยังไม่เห็นชัดเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ต่อมาภายหลังปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลได้มีการปรับปรุงแผนการจัดการป่าชายเลนในเรื่องเกี่ยวกับระยะเวลาการให้สัมปทานเป็นช่วงเวลา 15 ปี และกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิในการรับสัมปทานให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2509 และหลังจากนั้นการให้สัมปทาน ทำไม้ในพื้นที่ป่าชายเลนได้ดำเนินการเรื่อยมาจนสิ้นสุดสัมปทานแปลงสุดท้าย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2539 ได้มีการยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ในเขตป่าชายเลนทั้งหมดในปี พ.ศ. 2546 อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพื้นที่ป่าชายเลนได้มีการเปลี่ยนแปลงและมีการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ มาโดยตลอดทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงมาก จากสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การเพาะเลี้ยง

สัตว์น้ำ การบุกรุกเพื่อทำนาเกลือ การทำนาเกลือ การขยายตัวของเขตเมือง การท่องเที่ยวและการอุตสาหกรรม จนปัจจุบันมีพื้นที่ป่าชายเลนเหลือเพียงประมาณ 1.5 ล้านไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552) จะเห็นได้ว่าการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลนของประชากรหรือชุมชนชายฝั่งทะเลในช่วงเวลา 50 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยต้องสูญเสียทรัพยากรป่าชายเลนไปเกือบ 1 ล้านไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2550) ในปัจจุบันสภาพดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณชีวิตสัตว์น้ำ สภาพของพื้นที่ชายฝั่งทะเล และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลนหรือติดกับป่าชายเลนประมาณ 1,000 หมู่บ้าน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556) ที่ยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยป่าชายเลนตามวิถีชีวิตและภูมิปัญญาที่มีอยู่ ทั้งด้านการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย การทำประมงชายฝั่ง ตลอดจนการใช้ผลผลิตจากป่าเพื่อใช้สอยในครัวเรือนอย่างมาก

ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ป่าชายเลนที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ ทั้งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งวางไข่อนุบาลตัวอ่อน และแหล่งอาหารของสัตว์น้ำ นานาชนิด อีกทั้งช่วยป้องกันชายฝั่ง และรักษาสมดุลในระบบนิเวศ (ณัฐวดี นกเกตุ, ข้อดีไยาะพรชัย, สมพงศ์ บันติวิวัฒน์กุล, และจักรพงษ์ อดทน, 2551) จากความสำคัญและคุณประโยชน์ดังกล่าวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชากรและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม มาช้านานในอดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแหล่งหนึ่งอีกด้วย จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2550) พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผืนป่าชายเลนได้มีการเปลี่ยนแปลงและลดลงอันสืบเนื่องมาจากสาเหตุ อาทิ จากการบุกรุกทำลายป่าชายเลนเพื่อการใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การทำนาเกลือ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การสร้างถนนหนทาง การสร้างที่อยู่อาศัย ทำเหมืองแร่ การทำประมง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลมาจากภัยธรรมชาติที่สำคัญ คือ คลื่นและกระแสน้ำที่มีผลต่อการกัดเซาะชายฝั่ง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการลดลงของป่าชายเลน (กองประสานการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2534) อย่างไรก็ตามจากปัญหาที่เกิดขึ้นในข้างต้นก็ส่งผลให้เกิดการสร้างกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ทำให้เกิดการมองเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ของป้าชายเลนที่มีความสำคัญต่อมนุษย์และสังคม ด้วยการมองเห็นสภาพความเป็นจริงและเกิดการวิเคราะห์ร่วมกัน โดยใช้กิจกรรมเป็นตัวเชื่อมร้อยการวางแผนร่วมกันอนุรักษ์ให้คงความยั่งยืนสืบไป จนเกิดกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นมาในการทำหน้าที่ในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป้าชายเลนเพื่อให้มีความยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นการเฝ้าระวังดูแลรักษาไม่ให้มีการบุกรุกทำลายป้าชายเลน และปลูกป้าชายเลนทดแทนพื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมโดยมีการเฝ้าระวังในทุกพื้นที่และมีกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์จากป้าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2552)

ด้วยการอนุรักษ์และตระหนักรู้ตระหนักคิดเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชน นักเรียน นักศึกษา กลุ่มเด็กรุ่นใหม่ หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป้าชายเลน ดังที่กล่าวมาในข้างต้น นับเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด หากได้มีการผลักดันให้เกิดการร่วมรับรู้เข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหา ร่วมดำเนินกิจกรรมในการแก้ปัญหาไปด้วยกัน ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนร่วมประเมินและพัฒนากิจกรรมที่จะอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งจะส่งผลทำให้การอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรป้าชายเลนที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรมของผู้คนในสังคมไทยเกิดขึ้นได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในทุกพื้นที่ชุมชน สังคมไทยเป็นแรงผลักดันที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป้าชายเลนในพื้นที่ชุมชน สังคมของประเทศชาติ โดยโรงเรียนบ้านปากกะแตะ เป็นสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีวิสัยทัศน์และมุ่งหวังให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป้าชายเลน โดยจัดกิจกรรมผ่านโครงการตามยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน (โรงเรียนบ้านปากกะแตะ, 2562, น.42) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับเด็กรุ่นใหม่ในการอนุรักษ์ป้าชายเลน

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป้าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเด็กรุ่นใหม่ นับเป็นส่วนหนึ่งและเป็นการสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมประเทศชาติรวมถึงการมีบทบาทที่สำคัญต่อการรับช่วงและดูแลปกป้องชุมชนสังคมของเขาต่อจากผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็น

การมีส่วนร่วมในส่วนต่าง ๆ หรือการวางแผนปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของเขาเองต่อจากผู้ใหญ่ โดยคณะผู้วิจัยหวังว่าข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ที่มีความสนใจในงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนในมิติการมีส่วนร่วมของเด็กรุ่นใหม่ที่เป็นนักเรียนกับการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของชุมชนบ้านเกิดของเขาเอง และรังสรรค์การมีส่วนร่วมภาคประชาชนในมิติของเด็กหรือคนรุ่นใหม่ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในพื้นที่และสังคมนั้น ๆ อีกทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเด็กรุ่นใหม่หรือคนรุ่นใหม่ คือ นักเรียนให้มากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนในมิติการมีส่วนร่วมของเด็กรุ่นใหม่ต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้มีความยั่งยืนคู่กับชุมชนสังคมสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแดะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแดะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแดะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

- 1.1 ขอบเขตประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแดะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 95 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 95 คน โดย

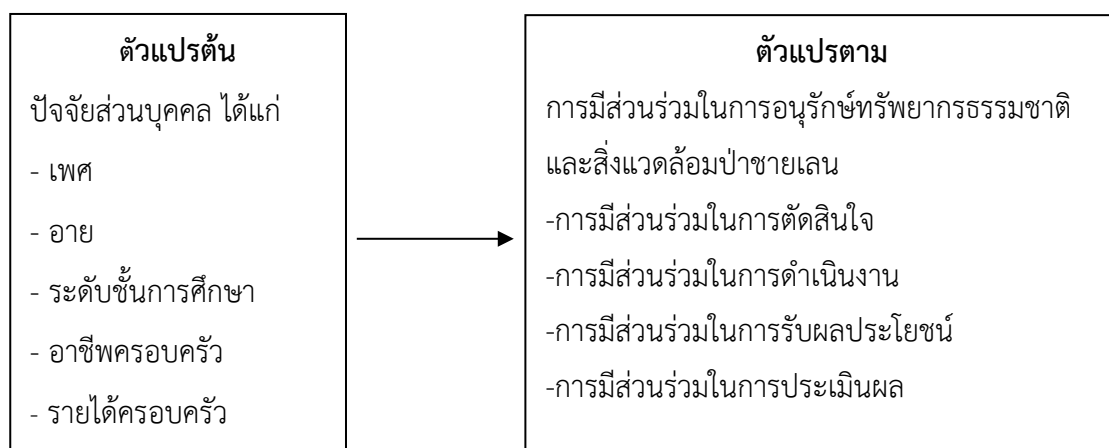

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด เนื่องจากประชากรวิจัยมีขนาดเล็กและมีการเลือกพื้นที่การศึกษาที่เจาะจง

1.2 ขอบเขตตัวแปร โดยตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา อาชีพครอบครัว รายได้ครอบครัว

1.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กกลุ่มใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาจากแนวคิดของ Cohen, & Uphoff (1977) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ครั้งนี้

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

1.3 ขอบเขตเวลา โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ในปีการศึกษา 2563

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ คือ หนังสือวิชาการ วารสาร ตำรา งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องรวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 95 คน (จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด)

2.2.1 คณะผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแตะ ด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaires) พร้อมทั้งนำเครื่องมือไปตรวจสอบค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบหาความเชื่อมั่นจากการนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนวัดพ่วง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.85 จึงเป็นที่ยอมรับว่าเครื่องมือคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.2 คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งมีความสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนของโรงเรียนบ้านปากกะแตะ จาก 6 ระดับชั้นการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 95 ชุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency)

3.2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) เพื่อทดสอบสมมุติฐาน การวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติ T-test และ F-test

4. สรุปผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียดผลการศึกษาจำแนกออกเป็นสองส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) ได้ดังนี้ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

แบบสอบถาม จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 95 คน (ในจำนวนนักเรียนทั้งหมด) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 8 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 ส่วนใหญ่ครอบครัวประกอบอาชีพการประมง จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 โดยรายได้ของครอบครัวต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป่าชายเลน ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.08$, S.D. = 0.54) โดยจำแนกออกเป็นรายการดังนี้ การตัดสินใจวางแผนกำหนดทรัพยากรหรือวัสดุที่ใช้ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.22$, S.D. = 0.85) การตัดสินใจกำหนดนโยบายหรือแสดงความคิดเห็นในด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.04$, S.D. = 0.85) การตัดสินใจในการกำหนดหรือเลือกผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจกรรมต่างๆในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.97$, S.D. = 0.77) การตัดสินใจวางแผนกำหนดโครงการหรือกิจกรรมขั้นตอนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.15$, S.D. = 0.74) และการตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์หรือการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.02$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

สำหรับด้านการมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.30$, S.D. = 0.58) โดยจำแนกออกเป็นรายการดังนี้ มีการดำเนินกิจกรรมหรือเข้าร่วมการบำรุงรักษาป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.64$, S.D. = 0.98) มีการดำเนินกิจกรรมดูแลรักษาป่าชายเลนด้วยวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.35$, S.D. = 0.98) มีการดำเนินกิจกรรมหรือเข้าร่วมประชาสัมพันธ์เรื่องป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.33$, S.D. = 0.80) มีการดำเนินกิจกรรมหรือเข้าร่วมการปลูกป่าชายเลนเพื่อฟื้นฟูปะบบนิเวศป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.98$, S.D. = 0.922) และมีการดำเนินกิจกรรมหรือเข้าร่วมการจัดทำพื้นที่สวนป่าชายเลนหรือสวดส่องดูแลไม่ให้ป่าชายเลนถูกทำลาย อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.23$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ

ทางด้านการมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.24$, S.D. = 0.62) โดยจำแนกออกเป็นรายการดังนี้ ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนเป็น

สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและพักผ่อนหย่อนใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.17$, S.D. = 1.04) ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับการศึกษาธรรมชาติ เช่น การศึกษาพันธุ์ไม้ พืชสมุนไพรและสิ่งมีชีวิตของระบบนิเวศชายฝั่ง อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.22$, S.D. = 1.01) ตามลำดับ ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนเป็นแหล่งสร้างรายได้ของตนเองและครอบครัวในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.18$, S.D. = 0.98) ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนเป็นป้อมปราการทางธรรมชาติในการป้องกันคลื่นลมและการกัดเซาะของชายฝั่ง อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.24$, S.D. = 0.76) และมีการใช้ป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.41$, S.D. = 0.89)

และการมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.19$, S.D. = 0.60) โดยจำแนกออกเป็นรายการดังนี้ การประเมินผลในการสำรวจป่าชายเลนหรือ สอดส่องดูแลป่าชายเลนว่ามีการถูกทำลาย อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.13$, S.D. = 0.86) การประเมินผลติดตามการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.32$, S.D. = 0.90) การประเมินผลงานของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.00$, S.D. = 0.86) การประเมินผลด้านปัญหาอุปสรรคและความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานป่าชายเลนและเสนอแนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.07$, S.D. = 0.86) และการประเมินผลการติดตามดูแลการดำเนินการอนุรักษ์ป่าชายเลน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.45$, S.D. = 0.93) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่กรณีศึกษานักเรียน โรงเรียนบ้านปากกะตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าสถิติ T-test และ F-test พบว่า มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการวิเคราะห์ T-test พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน ในด้านการมี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-2.47$, $\text{sig} = 0.015$) เช่นเดียวกันกับด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพศชายและเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-2.33$, $\text{sig} = 0.022$) และในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพศชายกับเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-3.18$, $\text{sig} = 0.02$) แต่เมื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ กลับพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-2.32$, $\text{sig} = 0.17$) ในส่วนของผลการวิเคราะห์ F-test พบว่า ปัจจัยด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเด็กรุ่นใหม่ในด้านการรับผลประโยชน์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.69$, $\text{sig} = 0.026$) และปัจจัยด้านระดับชั้นการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.70$, $\text{sig} = 0.025$) ในขณะที่ปัจจัยด้านรายได้ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.76$, $\text{sig} = 0.046$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในสี่ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาพรวมยังอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภา จันทร์ตรี, และ พงศธร จันทร์ตรี (2561) ที่ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนบางชั้นในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และแตกต่างกับงานวิจัยของ อภิชาติ ศรีหนูสุด (2557) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนรุ่มเสม็ด ตำบลรุ่มเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมที่ตื้นเขินจะต้องผลักดันและ

ส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่หรือนักเรียนได้มีโอกาสหรือมีส่วนร่วมในทุกมิติโดยหน่วยงานสถานศึกษา คอยส่งเสริมหรือผลักดันให้เด็กรุ่นใหม่หรือนักเรียน ได้ริเริ่มจากความคิด การลงมือทำ และการดำเนินงาน วางแผน สู่กระบวนการทำงานด้วยตัวเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยการส่งเสริมปลูกฝังการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนให้เด็กรุ่นใหม่มีบทบาทในส่วนต่าง ๆ ทั้งหมด อาทิ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน ในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนในทุกกระบวนการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เด็กรุ่นใหม่พึงได้รับ ทั้งทางตรงและทางอ้อมรวมถึงข้อดีและข้อเสียและประโยชน์จากการที่ได้รับจากการอนุรักษ์ป่าชายเลน และประการสุดท้ายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กรุ่นใหม่หรือนักเรียนให้เขาได้มีบทบาทในการประเมินผลกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อนึ่งควรให้เขาดำเนินกิจกรรมในทุกมิติและทุกระดับขั้นตอนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ให้อยู่บนพื้นฐานที่ว่า “ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชากร เด็กรุ่นใหม่ หรือนักเรียน” อันเป็นการส่งเสริมและนำมาซึ่งความตระหนักรู้ ตระหนักคิด บนความเข้าใจอันถ่องแท้จากการได้ลงมือทำบนพื้นฐานของการเป็นผู้นำในมิติของเด็กรุ่นใหม่และเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนต่อจากคนรุ่นเกาสืบไป

เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กรุ่นใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ค้นพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-2.47$, $sig = 0.015$) เช่นเดียวกันกับด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพศชายและเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-2.33$, $sig = 0.022$) และในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพศชายกับเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=-3.18$, $sig = 0.02$) นอกจากนี้ปัจจัยด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.69$, $sig = 0.026$) และปัจจัยด้านระดับชั้นการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.70$, $sig = 0.025$) ในขณะที่ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการ

ประเมินผลมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F=2.76$, $\text{sig} = 0.046$) ซึ่ง ปฏิเสธสมมติฐานหลักและยอมรับสมมติฐานรองที่ระบุว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ชูประสูติ, และ สุชาติ เชิงทอง (2558) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านเพศส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ สุขสอาด, และ รัชดา ศรีศักดิ์บางเตย (2558) ที่สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ แต่ข้อค้นพบการวิจัยนี้แตกต่างในประเด็น ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ระยะเวลา ในการตั้งถิ่นฐาน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพรอง รายได้ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ป่าชายเลน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ธเนศ เกษศิลป์, และ ชนันนา รอดสุทธิ (2561) ที่สะท้อนปัจจัยทางด้านครอบครัวนั้น ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ชี้ชัดว่าปัจจัยด้านเพศของเด็กกลุ่มใหม่ยังคงสะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ส่วนใหญ่ เพศชายให้ความสำคัญกับกิจกรรมดังกล่าวมากกว่า เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่ในการดำเนินการอนุรักษ์ป่าชายเลนต้องใช้พลังทางกายภาพ เช่น การปลูกป่าชายเลน การเก็บขยะบริเวณป่าชายเลน เป็นต้น ประกอบสังคมแบบปิตาธิปไตยยังคงหล่อหลอมให้เพศชายมีภาวะผู้นำและต้อง แข็งแรง ในขณะที่เพศหญิงต้องแสดงออกถึงความเรียบร้อยและทำกิจกรรมที่ลดความเสี่ยงต่ออาการบาดเจ็บจากการใช้พลังกาย นอกจากนี้การมีอายุที่มากกว่าของเด็กกลุ่มใหม่ รวมถึง การมีระดับขั้นการศึกษาที่มากกว่า ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้ดีกว่า ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า หรือผู้ที่มีระดับการศึกษาที่น้อยกว่า อันเนื่องมาจากภูมิความรู้หรือ ประสบการณ์ที่สั่งสมมาหรือการผ่านการทำกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนที่ดีกว่าของ ช่วงอายุที่มากกว่าและการมีระดับการศึกษาที่ดีกว่าส่งผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้เป็นอย่างดี และอีกประการหนึ่งปัจจัยทางด้านครอบครัว ในส่วนรายได้ของครอบครัวส่งผลให้การมีส่วนร่วม มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากรายได้ครอบครัวที่ดีกว่าย่อมส่งผลอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ด้วยสภาวะจากความคล่องตัวของการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการอนุรักษ์ ป่าชายเลนได้ดีกว่าครอบครัวที่มีรายได้ได้น้อยกว่าทั้งนี้เกิดจากความพร้อมของครอบครัวในเรื่อง รายได้ก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมความพร้อมต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กกลุ่มใหม่หรือนักเรียนนั้น หนึ่งควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้ใหญ่ องค์กรหรือสถานศึกษาเป็นสำคัญโดยการให้คำแนะนำและส่งเสริมสนับสนุนแต่เพียงเท่านั้น ส่วนการลงมือทำปฏิบัติการในส่วนต่าง ๆ นั้น ในทุกขั้นตอน อาทิ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน, การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรมุ่งเน้นให้เด็กกลุ่มใหม่หรือนักเรียนนั้นเป็นผู้ปฏิบัติและเป็นผู้ลงมือเองในทุกขั้นตอนเป็นสำคัญ อันจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและรวมถึงเป็นการปลูกฝังความตระหนักคิดและความตระหนักรู้ สู่พื้นฐานการสร้างเด็กกลุ่มใหม่กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนต่อจากคนรุ่นเก่าต่อไปในอนาคต

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนของเด็กกลุ่มใหม่ กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนบ้านปากกะแตะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งสี่ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ยังคงอยู่ในระดับน้อยที่สุดจากการพิจารณาค่าเฉลี่ยทางสถิติ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของเด็กกลุ่มใหม่ ดังนี้

1. องค์กรหรือสถานศึกษาควรจัดหลักสูตรหรือการจัดแสดงองค์ความรู้และกิจกรรมที่ทำให้เด็กกลุ่มใหม่หรือนักเรียนนั้นตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยให้เด็กกลุ่มใหม่ นักเรียน และผู้ปกครอง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรหรือการจัดแสดงองค์ความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในมิติต่าง ๆ ตั้งแต่การให้เด็กกลุ่มใหม่หรือนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการวางแผนการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์สร้างภูมิความรู้ด้านประโยชน์และคุณค่าของป่าชายเลนที่เขาจะได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการ

ประเมินผลโครงการกิจกรรมที่จัดทำให้เขาได้รับรู้และตระหนักถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาลงมือทำในทุกขั้นตอนอันเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมด้วยตัวเอง อนึ่ง หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเพียงแต่คอยให้การแนะนำหรือส่งเสริมเท่านั้น

2. ควรมีการบูรณาการการมีส่วนร่วมโดยใช้เครือข่ายภาครัฐ ชุมชน และภาคประชาสังคมในการส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยมุ่งเน้นกระตุ้นให้เด็ก เยาวชน หรือนักเรียน ในทุกภาคส่วนเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เพื่อให้เด็ก เยาวชน นั้นได้เกิดความตระหนักในความเป็นเจ้าของป่าชายเลน ที่จะนำไปสู่การปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนโดยเด็กรุ่นใหม่ เยาวชน และนักเรียน ในการรับช่วงต่อจากคนรุ่นเก่าต่อไปในอนาคตในการสืบสานการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้มีความยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2550).

คู่มือความรู้เรื่องป่าชายเลน: เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสทรงพระชนพรรษา 72 พรรษา. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ตำรวจ.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2552).

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและการกระจายของป่าชายเลน. สืบค้นจาก

<http://www.dmcr.go.th/marinecenter/mangrove-lesson2.php>

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2556).

พื้นที่ป่าชายเลนในอดีต. สืบค้นจาก

http://marinegiscenter.dmcr.go.th/km/mangroves_doc08/

กองประสานการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2534). รายงานสถานภาพทรัพยากรชายฝั่งทะเล

จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.

ณัฐวดี นกเกตุ, ช่อดีเยาะ พรชัย, สมพงศ์ บันติวิวัฒน์กุล, และ จักรพงษ์ อดทน. (2551).

สัตว์ทะเลหน้าดินในแหล่งหญ้าทะเลบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, เอกสาร
วิชาการฉบับที่ 15/2551. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทย
ตอนกลาง.

ธเนศ เกษศิลป์, และ นันนา รอดสุทธิ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้คลอง
สาธารณะกรณีศึกษา โรงเรียนที่ปังกวิทยาพัฒนา (ทวิวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระ
พระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 10(3), 283-296.

นภา จันทร์ตรี, และ พงศธร จันทร์ตรี. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และ
ฟื้นฟูป่าชายเลน เพื่อพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ กรณีศึกษาชุมชนบางชั้น.
วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 3(12), 201-207.

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2550). การวางแผนการจัดการอ่าวบ้านดอนและเกาะนอกชายฝั่ง:
การวิเคราะห์และวินิจฉัยระบบชายฝั่ง, รายงานฉบับสมบูรณ์, โครงการการจัดการ
ทรัพยากรชายฝั่ง. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

ศิริพร ชูประสูตร, และ สุชาติ เชิงทอง. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้กรณีศึกษา:เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต. ใน การประชุม
หาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6. (น. 420-434). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2552). เลียบอ่าวบ้านดอนชมคนชายเลรักษาเล. สืบค้นจาก
[http://www.codi.or.th/nature/index.php?option=com_content
&view=article](http://www.codi.or.th/nature/index.php?option=com_content&view=article)

สมศักดิ์ พิริโยธา. (บรรณาธิการ). (2552). แผนแม่บทการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนประเทศ
ไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง.

สันติ สุขสอาด, และ รัชดา ศรีศักดิ์บางเตย. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ป่าชายเลน ของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสาร
วนศาสตร์, 34(1), 101-111.

อภิชาติ ศรีหนูสุด. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนรูสะมิแล
ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี (การค้นคว้าอิสระ). มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา.

โรงเรียนบ้านปากกะแตะ. (2562). รายงานผลการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการประจำปี
การศึกษา 2561. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนบ้านปากกะแตะ.

Cohen, J. M., and Uphoff, N. T. (1977). *Rural Development Participation :
Concept and Measures for Project Design, Implementation and
Evaluation*. New York: Rural Development Committee Center for
International Studies, Cornell University.